

درسنامه دین و زندگی 1 درس اول (هدف زندگی) پایه دهم

گروه معارف اسلامی استان آذربایجان شرقی

هدف کلی: آشنایی با هدف آفرینش انسان مبتنی بر انسان شناسی و خداشناسی و توانایی تبیین آن

انتظارات از یادگیری :

- 1- شناخت هدف زندگی یکی از اساسی ترین نیازهای انسان را توضیح دهد
- 2- آگاهی از جهان خلقت و از جمله انسان بر اساس صفت حکمت خداوند هدفمند را بررسی کند
- 3- میان هدف انسان و چگونگی وصول به آن ، با سایر موجودات به سبب ویژگی های متفاوت انسان (تفکر ، اختیار) و تفاوت اساسی آن را توضیح دهد
- 4- منشا اختلاف در تعیین اهداف میان انسان ها ، تفاوت در نگرش های (بینش ها یا اندیشه های) انسان را بیان کند
- 5- ویژگی های انسان و برترین هدف و هدف نهایی انسان "خدا و بندگی او" را توضیح دهد
- 6- انتخاب خدا به عنوان هدف برتر تحول عظیمی در مفاهیم کلیدی زندگی انسان را بیان نمایند
- 7- انتخاب خدا به عنوان هدف برتر زندگی با اصل انتخاب اهداف جامع هماهنگ را توضیح دهند

نکات کلیدی درس :

قدرت تفکر: انسان می تواند به کمک عقل خود، از مفاهیم ذهنی خود، قضایا را بسازد و از ترکیب قضایا، قیاس و استدلال بچیند و به معلومات و دانش برسد.

قدرت انتخاب: انسان، همواره در زندگی دست به انتخاب می زند و کارهای خود را برمی گزیند و پس از گزینش انجام می دهد.

کمال گرایی: هر کس با کمترین تأمل درمی‌یابد که خودش دارای فطرت کمال‌گرا است و در مسیر کمال، از زوال و افول و نابودی متنفر است و به دنبال پایداری و جاودانگی است.

تنوع طلبی: که انسان فقط یک یا دو یا سه نوع کمال را نمی‌خواهد. کمال‌طلبی او متنوع و گسترده است و هر کمالی را می‌خواهد و طلب می‌کند.

بی‌نهایت طلبی: در هر کمالی، بی‌نهایت آن را می‌خواهد و در یک حد متوقف نمی‌شود.

ضرورت توجه به هدف زندگی

ورودیه درس

الف) جایگاه هدف از دیدگاه مولوی

در عالم فقط یک چیز است که فراموش کردنی نیست

ب) نتیجه فراموش کردن هدف اصلی
ج) مسئولیت ما

خداوند تو را ارزش بسیار داده بنگر برای چه تو را خلق کرده رسالت تو در این آفرینش چیست

1- بخش اول جهان هدفمند:

در پس خلقت تک تک موجودات این جهان هدفی وجود داشته است

زیرا خالق آنها خدایی حکیم است که هیچ کاری را بیهوده انجام نمیدهد.

قران کریم آفرینش جهان را **حق** میداند. حق بودن خلقت هدف دار بودن و حرکت بسوی هدف حکیمانه

گام نهادن انسان در این دنیا، فرصتی است که برای رسیدن به هدف آفرینش به او داده شده است.

«وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعْبِينَ وَمَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ»

در چگونگی رسیدن به هدف میان انسان و حیوانات و گیاهان تفاوت‌هایی وجود دارد.

1. انسان خود باید هدف خلقت خود را بشناسد و ان را انتخاب کند و به سوی ان گام بردارد
(اختیاری): در حالی که گیاهان بصورت طبیعی و حیوانات بصورت غریزی به سوی هدف خود حرکت میکنند

2. انسان برخلاف حیوانات و گیاهان که، استعدادهای محدود مادی دارند. مجموعه فراوان از استعداد

های مادی و معنوی است

3. انسان بی نهایت طلب است و در زندگی خود همواره در حال انتخاب هدف است هدف هایی که پایان نیابد و تمام نشود. در حالی که حیوانات و گیاهان هدف هایی محدود دارند.

خود ارزیابی (هدف از آوردن خود ارزیابی این است چون دانش آموز قسمت اول درس را خوانده به چند سوال بتواند پاسخ دهد به عبارتی از آموخته های خود یک ارزیابی داشته باشد اگر به سوال خود ارزیابی نتواند جواب دهد برگردد دو باره قسمت اول را مرور کند)

- 1- در پس خلقت تک تک موجودات جهان برنامه حساب شده ای وجود دارد.(ص/غ)
- 2- انسان خود باید هدف از خلقت خود را بشناسد و آن را انتخاب کند و به سوی آن گام بردارد.(ص/غ)
- 3- گیاهان به صورت و حیوانات به صورت.....به سوی هدف خود حرکت می کنند.
- 4- انسان بی نهایت طلب،در زندگی خود همواره در حال انتخاب است
- 5- حق بودن آفرینش آسمانها و زمین به چه معناست؟

2- بخش دوم: اختلاف در انتخاب هدف

هرکس با **بینش و نگرش** خاص خود به سراغ **هدفی** میرود این **اختلاف** ریشه در نوع نگاه و اندیشه انسان دارد.

خود ارزیابی:

1- منشا اختلاف هدف ها در انسان ها چیست؟

3- بخش سوم معیارهای انتخاب هدف های اصلی

برای اینکه بتوانیم با نگاهی درست هدف های خود را انتخاب کنیم نیازمند **معیار و ملاک** هستیم.

ثمره داشتن معیار مناسب «انتخاب درست هدف زندگی» «صرف کردن عمر خود برای رسیدن به آنها»

دلیل کمک گرفتن از خداوند برای تشخیص معیار های درست: 1- از همه ما مهربانتر 2- از خود ما به نیازها آگاهتر 3- خواستار سعادت ماست

پاسخ خداوند به نیاز انسان به داشتن معیار درست؟ 1- هدایت و راهنمایی 2- مشخص کردن معیار انتخاب وهدف های اصلی

3- یاد آوری آثار و نتایج آن در قرآن کریم

تدبر صفحه 17 کتاب پیام مرتبط با آیات صفحه 18 کتاب

- 1- برخی از هدفها و دل بستگیها محدود و پایان پذیر هستند و تنها پاسخگوی برخی از استعدادهای مادی ما هستند (اسراء 18) پیام آیه (دنیا و اهداف آن زود گذر است)
 - 2- اگر کسی این هدفها را به عنوان هدف اصلی برگزیند، ممکن است به مقداری از آن برسد (اسراء 18) دنیا طلبی
 - 3- اگر کسی فقط این هدفها را انتخاب کند (200 بقره) (اسراء 18)
 - 4- برخی هدفها پایان ناپذیر و همیشگی اند و پاسخگوی استعدادهای مادی و معنوی بیشتری در وجود ما هستند (اسراء 19) (قصص 60)
 - 5- اگر کسی این هدفها را به عنوان هدف اصلی برگزیند و... تلاش کند به هدف خود خواهد رسید (اسراء 19) (هدف های پایان ناپذیر)
 - 6- هدفهای پایان ناپذیر همان هدفهای اخروی هستند (60 قصص)
 - 7- هدفهای پایان پذیر همان هدفهای دنیوی هستند (18 اسراء و 60 قصص)
 - 8- اصل قرار گرفتن هدفهای اخروی، مانع بهره مندی انسان از نعمتهای دنیایی نمیشوند. (201 و 202 بقره)
 - 9- اگر هدفهای دنیوی اصل قرار گیرند، مانع رسیدن به هدفهای اخروی میشوند (18 اسراء و 200 بقره)
- نتیجه: دنیوی..... اخروی..... فرع

خود ارزیابی:

- 1- خداوند مهربان که خواستار سعادت ماست چگونه ما را در انتخاب صحیح هدف ها راهنمایی می کند؟
- 2- برای انتخاب صحیح هدفها و دل بستن به آنها نیازمند و هستیم.
- 3- برای انتخاب صحیح هدف ها و دل بستن به آن ها نیازمند ملاک و معیار هستیم. (ص/غ)
- 4- بخش چهارم اهداف 1. اهداف اصلی 2. اهداف فرعی:

برترین و کامل ترین هدف:

هدفی کامل تر است که بتواند پاسخگوی دو ویژگی انسان:

- 1- متنوع بودن استعدادهای انسان
- 2- و بی نهایت طلبی او می باشد

ویژگی های برترین هدف اصلی:

ا) دربرگیرنده همه استعداد های متنوع

ب) متوقف نشدن در جای

ج) نهال وجود انسان را به درختی پر بار و زیبا تبدیل کند

د) شادابی و نشاط شور بالندگی را برای انسان به ارمغان آورد

خداوند سرچشمه تمامی **خوبی ها و زیبایی ها** است و انسان در وجود خود به دنبال این سرچشمه است بنابراین شایسته است که **تنها تقرب و نزدیکی** به خدا مقصد نهایی انسان باشد.

مقصود و هدف نهایی ما خداوند است: زیرا

ا) سرچشمه و خالق همه کمالات و زیبایی هاست ب) نامحدود است ج) کمالات و خوبی هایش نامحدود است

د) هر کمال و خوبی از او سرچشمه می گیرد در جهان گسترده می شود و برترین و اصلی ترین هدف تنها اوست

ه) تنها او می تواند روح پایان ناپذیر انسان را سیراب کند و زمینه شکوفا شدن استعداد های متنوع مادی و معنوی انسان باشد

خود ارزیابی:

1- هر انسانی در بیرون در جست و جوی سرچشمه خوبی ها و زیبایی ها است که همان خداوند می باشد. (ص/غ)

2- شایسته است که تنها تقرب و نزدیکی به خدای بزرگ مقصد غایی انسان باشد. (ص/غ)

3- هدفهای زندگی به هدفهای.....و.....تقسیم می شوند

4- سرچشمه خوبیها و زیباییها همان..... که خالق همه کمالات و زیبایی ها است

5- در میان هدف ها برترین و کامل ترین هدف کدام است؟ دلیل خود را بنویسید؟

6- اهداف دنیوی را با اهداف اخروی مقایسه کرده و بگویید برنامه ریزی انسان برای این اهداف چگونه باید باشد؟

6- شخصی می گوید: «لازمه تقرب به خدا این است که کارهایی مانند کسب مال و ثروت که از امور فرعی هستند، کنار گذاشته شود.» با او موافقید یا خیر؟ چرا؟

جنس نزدیکی به خدا:

مکانی و ظاهری نیست یک نزدیکی حقیقی است، این نزدیکی بستگی به میزان کسب زیبایی ها و خوبی ها به خدا نزدیکتر می شود

«تقرب به خداوند» به همان میزان که بزرگ و ضامن خوشبختی ماست همت بزرگ و اراده محکم می طلبد

آیه «مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ» (نساء/134) نتیجه هدف قرار دادن خداوند در زندگی

ترجمه: هر کس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد نعمت و پاداش دنیا و آخرت نزد خداست
پیام آیه:

1- دنیا و آخرت همه به دست خداست

2- رسیدن به آخرت نیکودر برگیرنده نعمت های دنیایی نیز هست

خود ارزیابی:

ب) برترین و جامع ترین هدف چیست؟

ج) یک پیام برای آیه فوق بنویسید؟

د) چه نکاتی از آیه قابل استنباط است؟

« قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَتُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ » (انعام 162)

(توضیح) آنگونه که در نماز قصد و قربت می کنیم در هر نفس کشیدن و زنده بودن و مردن هم می توان قصد قربت کرد

اندیشه و تحقیق:

1- شعر «چون که صد آمد، نود هم پیش ماست» چه ارتباطی با موضوع هدف زندگی دارد؟

پاسخ: این مصرع را به صورت یک ضرب المثل در جای که یک چیز جامع و در بر دارنده چیز های دیگر است، استفاده می کنند برخی هدف های زندگی نیز این گونه است یعنی در بردارنده هدف های دیگر نیز هستند و رسیدن به آنها برابر با دستیابی به سایر اهداف است به میزانی که این گونه هدف ها برتر و جامع تر باشد هدف های بیشتری را در درون خود جای میدهد

2- دلیل بیاورید:

الف) زیرکترین افراد این جهان، مؤمنان هستند.

پاسخ: آن‌ها خدا را انتخاب می‌کنند زیرا می‌خواهند با یک تیر دو نشان بزنند یعنی هم از بهره‌های مادی زندگی استفاده می‌کنند و هم آخرت خود را آباد می‌کنند چون کارهای دنیوی خود را در جهت رضای خدا انجام می‌دهند

ب) کسی که هدف اصلی زندگی خود را ثروتمند شدن قرار دهد، دچار خسران میشود.

پاسخ: چون این فرد، هدف فرعی و پایان‌پذیر را به جای هدف اصلی قرار داده که بر اساس قرآن و عقل دچار خسران و ضرر و زیان می‌گردد چرا که برای ثروتمند شدن ممکن است دست به هر کار و گناهی بزند

3- شخصی می‌گوید: «لازمه تقرب به خدا این است که کارهایی مانند کسب مال و ثروت که از امور فرعی هستند، کنار گذاشته شود» با او موافقت یا خیر؟ چرا؟

پاسخ: خیر، زیرا بنابر آیات قرآن کریم، اهداف فرعی (مال و ثروت) مانع رسیدن به اهداف اصلی نمی‌شود
4- حکایت زیر را بخوانید و با توجه به آن به سؤال پاسخ دهید.

«مسافری در سفر خود به یک دو راهی رسید. از پیرمردی که در آنجا نشسته بود پرسید: من از کدام یک از این دو راه باید بروم؟ پیرمرد گفت: قصد داری به کجا بروی؟ مسافر جواب داد: نمیدانم! پیرمرد گفت: وقتی نمیدانی به کجا می‌خواهی بروی، تفاوتی نمی‌کند که کدام راه را انتخاب کنی! به نظر شما این حکایت، با کدام یک از بخشهای درس در ارتباط است؟ چرا؟»

پاسخ: چنین فردی که هنوز اهداف اصلی و فرعی خود را انتخاب نکرده است توان برنامه‌ریزی برای خودش را ندارد لذا در زندگی سرگردان می‌شود. پس باید اهداف را انتخاب کرد و سپس آنها را دسته‌بندی کرد و بر اساس اصلی و فرعی بودن، برای زندگی خود برنامه‌ریزی کرد

سوالات:

1- حرکت انسان به سوی هدف چگونه صورت می‌گیرد

2- حکیم به چه کسی گفته می‌شود؟

3- خداوند مهربان که خواستار سعادت ماست چگونه ما را در انتخاب صحیح هدف‌ها راهنمایی می‌کند

4- شعر «چون که صد آمد، نود هم پیش ماست.» چه ارتباطی با موضوع هدف زندگی دارد؟

5- چرا تنها تقرب و نزدیکی به خدای بزرگ مقصد نهایی انسان است؟

6- آیا تلاش برای رسیدن به نعمت‌های دنیایی بد است؟

7- توضیح دهید؛ نزدیکی و تقرب انسان به خداوند، چگونه نزدیکی است؟

8- انسان دارای روحیه بی نهایت طلب است یعنی چه؟

9- با توجه به آیه ی شریفه ی « وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ »

(دخان/38 و 39) به سوالات ذیل پاسخ دهید:

الف) آیه ی شریفه بر چه موضوعی دلالت دارد؟

ب) حق بودن آفرینش نشانه چیست؟

1- با توجه به آیه ی «مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ» (نساء/134) به سوالات زیر

پاسخ دهید:

الف) افراد زیرک چه کسانی هستند؟

ب) برترین و جامع ترین هدف چیست؟